

در بررسی تأثیرات دیپلماسی اقتصادی ناشی از توسعه بندر چابهار می‌توان به فرصت‌های اقتصادی حاصله از آن برای سرمایه‌گذاران و کارآفرینان کشورهای حوزه آیورا موسوم به اتحادیه کشورهای حاشیه اقیانوس هند و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای بین کشورهای عضو شامل آفریقای جنوبی، هندوستان، ایران، سنگاپور، مالزی، اندونزی، تایلند، سریلانکا، استرالیا، امارات متحده عربی، عمان، یمن، بنگلادش، کنیا، موریس (مقر اتحادیه)، تانزانیا، ماداگاسکار، موزامبیک و سیشیل اشاره کرد. انجام تمهیدات لازم برای تولید اقلام وارداتی کشورهای هند، افغانستان و سایر کشورهای عضو آیورا در منطقه آزاد چابهار و صادرات آن به کشورهای موصوف می‌تواند زمینه‌های مناسبی را برای توسعه همکاری‌های اقتصادی و تقویت زیرساخت‌های تجاری در بندر چابهار در رقابت با بندر گوادر پاکستان به وجود آورد.

در راستای طرح کریدور اقتصادی چین - پاکستان به ارزش حدود 45 میلیارد دلار مدتهاست که قرارداد اجاره بندر گوادر به مدت 43 سال میان چین و پاکستان با هدف ایجاد قطب بزرگ اقتصادی منعقد شده است. این کریدور اقتصادی برای چینی‌ها نقش یک شریان حیاتی را خواهد داشت که تارگت آن در نهایت دسترسی به بازار 400 میلیونی آسیای میانه و افغانستان و حتی روسیه است. از این رو، توسعه بندر چابهار علاوه بر نقش ملی دارای نقشی بین‌المللی برای رقابت هندی‌ها که متحد امریکایی‌ها هستند با توسعه‌طلبی‌های تجاری چینی‌ها می‌باشد. این بندر به منزله نماد همکاری مشترک کشورهای منطقه و بویژه هند، افغانستان و ایران است تا بتوان برای استفاده و به فعل درآوردن فرصت‌های منطقه‌ای از آن بهره مطلوب را برد. ضمن آنکه دارای مزایای اقتصادی ویژه‌ای است و می‌تواند نقش مهمی برای هندوستان در انجام معاملات تجاری با افغانستان و آسیای میانه ایفا کند.

چابهار همچنین دسترسی افغانستان را به بازار جهانی ممکن ساخته و زمینه را برای ایجاد یک اقتصاد توسعه‌ای و منطقه‌ای پویا هموار می‌سازد. هدف هند در چابهار سرمایه‌گذاری برای رقابت با چینی‌ها و دور زدن پاکستان از طریق دریا است. احداث راه‌آهن چابهار به زاهدان و زرنج در مرز افغانستان از مسیرهای ریلی، مسیر مهمی است که چابهار را به سرخس در شمال شرق ایران متصل می‌کند. از این طریق اتصال به کشورهای آسیای میانه و افغانستان میسر خواهد شد. به علاوه مسیر کشورهایی را که به دریای آزاد متصل نیستند برای تجارت از طریق چابهار هموار می‌کند. بنابراین، توسعه بندر چابهار که اهمیت آن پس از رفع تحریم‌های دور دوم امریکا از آن، بیشتر هویدا شد، به عنوان یک طرح بسیار مهم برای هند در تقویت هرچه بیشتر روابط تجاری خود نه تنها با افغانستان بلکه با آسیای میانه و حتی روسیه تلقی می‌شود. از این رو، باید گفت استثنا کردن بندر چابهار ایران از تحریم‌های اقتصادی بواقع سخت‌ترین تصمیم در زمینه تحریم از جانب امریکایی‌ها بوده است. رفع تحریمی که هدف از معافیت آن، تمایل امریکا به کمک‌رسانی به هند، متحد خود در رقابت با چین است که می‌خواهد مسیر استراتژیک تجاری از طریق ایران و افغانستان به آسیای مرکزی را با دور زدن پاکستان راه‌اندازی کند. اکنون چشم‌انداز ما به بندر چابهار بیش از پیش باید راهبردی و تحت تأثیر منافع ملی باشد تا بتوان از فرصت پیش آمده بهره اقتصادی لازم را برد.

محمود منزوی‌زاده / مشاور امور بین‌الملل دبیر شورای عالی مناطق آزاد

